

Dendrokronologisk Laboratorium

NNU rapport 17, 2000

RØMØ

Thadesvej 3, Thadesvej 1, Jurrevej 18, Vestervej 55, Sønderbyvej 18, Østerhedevej 8 og Bornholmervej 15

Nationalmuseets Naturvidenskabelige undersøgelser.

Indsendt af Bert Kelm.

Undersøgt af Orla Hylleberg Eriksen.

NNU j.nr. A6802

Hus, Thadesvej 3 (artikel nr.: 14 Ju)

Prøver fra tre loftbjælker af *Quercus sp.*, er undersøgt. To er dateret. Én af prøverne havde splintved bevaret, 23 år. En fjerde prøve blev kasseret, da den indeholdt for få årringe.

Kurverne fra de to daterede prøver krydsdaterer og kan sammenregnes til en middelkurve på 191 år, som dækker perioden 1356-1546 e.Kr. Yngste bevarede årring er dannet i 1546 (50655019). Korrigeres der for manglende splintved, kan det beregnes, at træerne, der har leveret tømmer til prøverne er fældet ca. 1546.

Til dateringen er anvendt grund- og referencekurver fra Danmark, Sverige og Tyskland.

Splintstatistik: ca. 20 år -5/+10

A6802 Thadesvej 3, Rømø synkroniseringer mod referencekurver			
	50655019	50655029	50655M01
Højbro Plads, Kbh., 2090M001	4,39	4,71	4,49
Wh-Sengwarden, Tyskland	4,83	7,05	6,98
Nyborg Slot, 4077M001	4,82	4,31	4,89
Kirker i Vendsyssel, 81M00004	5,26	6,67	6,65
Sjælland, NB800000	5,36	6,34	6,30
Skåne/Blekinge, SM000005	4,04	4,58	4,52

Vest Sverige, SM000012	3,83	4,27	5,13
---------------------------	------	------	------

50655M01 er sammenregnet af 50655019 og 50655029.

Hus, Thadesvej 1, (artikel nr.: 19 Ju)

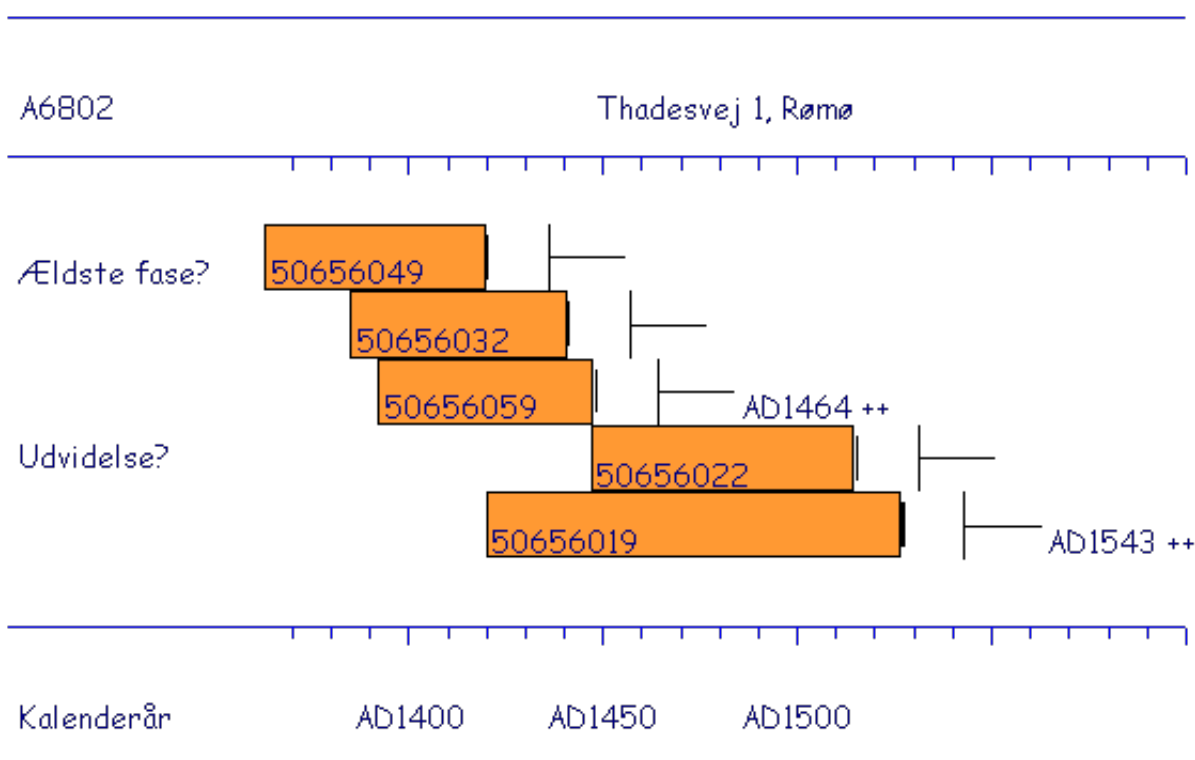
Fem prøver af *Quercus sp.*, eg er undersøgt. Alle prøverne er dateret. Ingen af prøverne havde splintved bevaret.

Yngste bevarede årring er dannet i 1528 e.Kr. (50656019). Efter tillæg for manglende splintved, kan fældningstidspunktet for træet, der har leveret tømmer til prøven, fastsættes til *efter* ca. 1543.

Da ingen af prøverne havde splintved bevaret, er det ikke muligt at komme en datering nærmere eller sige noget om eventuelle bygningsfaser. Dog ser det ud til - ud fra dateringsdiagrammet nedenfor - at der er to faser. Dette understøttes af, at de formodede "ældre" prøver kommer fra midten af bygningen, mens de "yngre" kommer fra enden af huset; en eventuel udvidelse.

Den yngste bevarede årring i den "ældre" fase er dannet i 1449 e.Kr. (50656059). Korrigeres der for manglende splintved kan det beregnes, at træet, der har leveret tømmer til prøven er fældet *efter* ca. 1464.

Splintstatistik: ca. 20 år -5/+10.

A6802, Thadesvej 1, Rømø Synkroniseringer mod referencekurver					
	50656019	50656022	50656032	50656049	50656059
Højbro Plads, Kbh., 2090M001	3,00	-	-	-	5,33
Sjælland, NB800000	3,71	-	3,99	5,27	4,11
Toreby kirke, Lolland, 3003M001	-	-	4,66	5,02	-
Kirker i Vendsyssel, 81M00004	-	-	-	5,58	3,84
Nordjyllandskurven, 8M100002	-	4,10	-	-	3,81
Wh-Sengwarden, Tyskland	7,57	5,27	3,20	-	5,04
Vennesla + Bjørvatn, n053n027	5,37	-	\	\	\

- ingen værdi
 \ overlap under 30 år

Hus, Jurrevej 18 (artikel nr.: 77 Ju)

To prøver af *Quercus sp.*, eg er undersøgt. Alle prøverne er dateret. Begge prøver havde splintved bevaret. Hvoraf den ene fuld splint.

Yngste bevarede år er dannet i 1597 (50657019). På denne prøve er der konstateret barkkant. Den sidstdannede årring er færdigdannet, hvilket vil sige at træet der har leveret tømmer til prøven er fældet i vinterhalvåret 1597/98 e.Kr.

Kurverne fra det to målte prøver krydsdaterer fint og kan sammenregnes til en middelkurve på 179 år, som dækker perioden 1419-1597.

Til dateringen er der anvendt referencekurver fra Danmark, Tyskland, Norge og Sverige.

Splintstatistik: ca. 20 år -5/+10.

A6802

Jurrevej 18, Rømø

Kalenderår

AD1500

AD1550

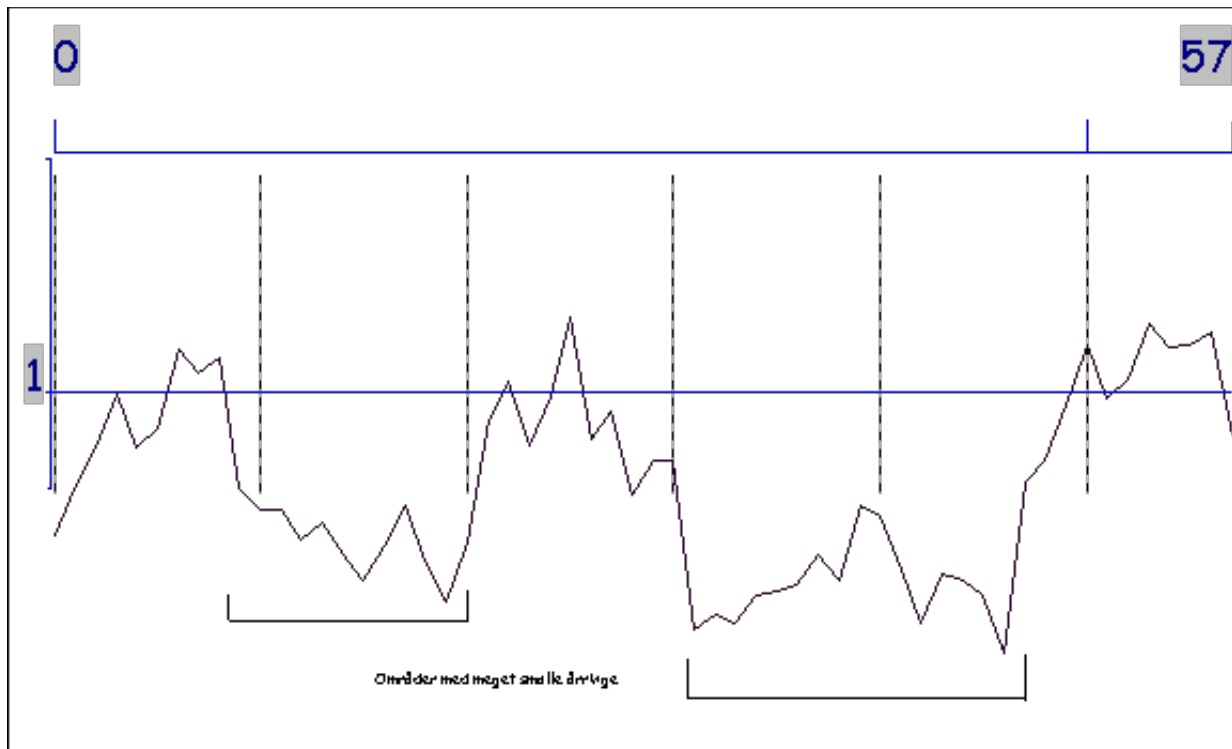
AD1600

A6802, Jurrevej 18, Rømø Synkroniseringer mod referencekurver			
	50657019	50657029	50657M01
Nyborg Slot, 4077M001	4,29	3,59	4,68
Wh-Sengwarden, Tyskland	9,92	7,25	10,46
Vennesla + Bjørvatn, n053n027	5,00	3,94	5,04
Sverige, Ystad, SM10001	4,40	3,30	4,57

Hus, Vestervej 55 (artikel nr.: 671 Ju)

To prøver af *Quercus sp.*, eg er undersøgt. Prøverne kunne ikke dateres. Den ene af prøverne havde ét splintår bevaret.

Den ene af prøverne havde for få år (34) og den anden (50658029) havde uregelmæssig vækst (områder med meget smalle årringe).

Årringskurve for prøve 50658029

Hus, Sønderbyvej 18 (artikel nr.: 7 Ki)

Én prøve af *Pinus sp.*, fyr er undersøgt. Prøven, som havde 171 år, er dateret. Yngste bevarede år er dannet i 1662. Da det er en boreprøve af fyrretræ, er det er ikke muligt at afgøre, om der er splint på prøven.

A6802 Rømø, Sønderbyvej 18		50659019
20000059	Oslo, Revierstr mk	3.94
21014m02	B&W, 10 treer	2.23
2101xm01	B&W, 35 træer	4.34
26301000	Wh-sengwarden, mk	2.09
fyrsven1	Svendborg, fyr	3.39
fyrsven2	Svendborg - Sverige ,fyr	2.99
gotpinus	Gotland, pinus	2.88
helpin01	Helsingland, pinus	3.48
stb00002	Dalarna, Sverige	3.10
stb00003	Stockholm/Uppland	3.78
stbpin01	Gravsten, pinus	3.32
aalpin01	Åland, pinus	4.07

Hus, Østerhedevej 8 (artikel nr.: 124 Ki)

Otte prøver af *Quercus sp.*, eg er undersøgt. Fire prøver er dateret. Én prøverne havde bark bevaret.

Kurverne fra de fire daterede prøver kan sammenregnes til en middelkurve på 276 år, dækkende perioden 1423-1698 e.Kr.

Yngste bevarede år dannet i 1698 (5065X079). Prøven har bark bevaret. Da barkringen er fuldstændig dannet, kan det bestemmes, at træet, der har leveret tømmer til prøven, blev fældet i vinterhalvåret 1698/99.

Til dateringen er der hovedsagelig brugt referencekurver fra Tyskland.

Bemærk de meget høje *t*-værdier, der fremkommer mod kurverne fra Vest- og Syd-Tyskland.

Splintstatistik: ca. 20 år -5/+10.

A6802 Rømø, Østerhedevej 8		5065X019	5065X049	5065X059	5065X079	5065XM03
Köln+Wouwermann Gemälde	0m010006	3.59	-	6.56	4.15	7.27
Wouwermann 4	0m010007	2.59	2.98	4.09	4.19	6.11
Niederlande gesamt Gemälde	0m020001	-	-	3.44	-	-
Rømø, 8 Kirkeby, 49-69+99	50652m03	\	2.06	\	3.00	3.12
Jylland/Fyn	9m456781	-	-	2.43	2.68	3.37
Lübeck- Chronologie	dm100008	2.36	-	4.18	2.65	4.23
Weser 1986	dm200004	2.69	4.67	4.52	5.43	6.74
Vest-Tyskland, Hollstein	dm300001	5.33	5.46	7.30	8.77	10.82
Syd-Tyskland	dm700001	4.57	5.53	8.96	7.88	11.12
London, England	gbm00007	-	-	2.53	2.32	2.67
Holland, Bauholz	nl000001	4.61	3.68	5.44	5.39	7.38
Polen-Gdansk, Pomerania	pm000004	-	2.71	3.15	3.32	4.58
Lund, Sverige	sm000006	-	-	-	2.25	2.29

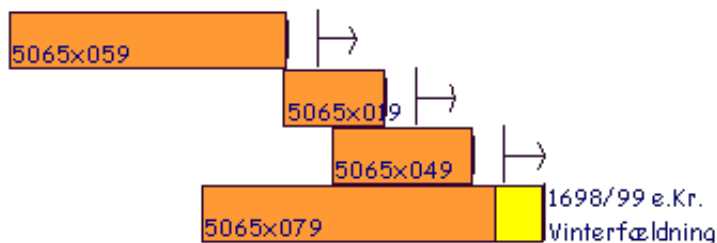
5065XM03 er sammenregnet af 5065X019, 5065X049, 5065X059 og 5065X079

- ingen værdi.

\ overlap under 30 år.

A6802 Rømø

Østerhedevej 8

Kalenderår

1450 e.Kr.

1600 e.Kr.

1750 e.Kr.

Hus, Bornholmervej 15 (artikel nr.: 212 Ki)

Én prøve af *Quercus sp.*, eg er undersøgt. Prøven, som ikke havde splintved bevaret, er dateret.

Prøver fra fem andre stolper er ikke undersøgt, da de indeholder for få år til en dendrokronologisk undersøgelse.

Yngste bevarede år er dannet i 1702. Kompenseres der for manglende splintved, kan det beregnes, at træet, som har leveret tømmer til prøven, er fældet efter ca. 1717 e.Kr.

Splintstatistik: ca. 20 år -5/+10.

A6802 Rømø, Bornholmervej 15		5065Y019
Sønderjylland	9m100023	3.17
Jylland/Fyn	9m456781	4.91
Slesvig-Holsten	dm100003	4.07
Lübeck	dm100008	5.46
Nieders. Küstenraum	dm200001	3.74
Vest-Tyskland	dm300001	4.18

Katalog

Thadesvej 3

50655019
Loftsbjælke HB XI
191 år, heraf 23 splintår.
1356-1546 e.Kr., ca. 1546 e.Kr.

50655029
Loftsbjælke HB XII
151 år, kun kerneved.
1367-1517 e.Kr., efter ca. 1532 e.Kr.

50655039
Loftsbjælke HB XIII
104 år, kun kerneved.
Ikke dateret.

Følgende prøver er ikke målt, da de indeholdt for få årringe til en dendrokronologisk undersøgelse.

Loftsbjælke HB XIV (2 prøver)
ca. 20 år.
Ikke målt.

Thadesvej 1

50656019
Loftsbjælke HB II
109 år, kun kerneved.
1420-1528 e.Kr., efter ca. 1543 e.Kr.

50656029
Loftsbjælke HB III
70 år, kun kerneved.
1447-1516 e.Kr., efter ca. 1531 e.Kr.

50656039
Loftsbjælke HB V
58 år, kun kerneved.
1385-1442 e.Kr., efter ca. 1457 e.Kr.

50656049
Loftsbjælke HB VIII
59 år, kun kerneved.
1363-1421 e.Kr., efter ca. 1436 e.Kr.

50656059
Loftsbjælke HB IX
58 år, kun kerneved.
1392-1449 e.Kr., efter ca. 1463 e.Kr.

Jurrevej 18

Sønderbyvej 18

50659019
Loftbjælke HB III (fyrretræ)
171 år, det er ikke muligt at fastslå om der er splint på prøven.
1492-1662 e.Kr., efter ca. 1662 e.Kr.

Østerhedevej 8

5065X019
Stolpe HSN I
55 år, kun kerneved.
1564-1618 e.Kr., efter ca. 1633 e.Kr.

5065X029
Knægt HKNV I
67 år, kun kerneved.
Ikke dateret.

5065X039
Dokke HDN I
34 år, kun kerneved.
Ikke dateret.

5065X049
Stolpe HSN II
75 år, kun kerneved.
1589-1663 e.Kr., efter ca. 1678 e.Kr.

5065X059
Stolpe HSN VII
145 år, kun kerneved.
1423-1567 e.Kr., efter ca. 1582 e.Kr.

5065X069
Dokke HDN VII
39 år, kun kerneved.
Ikke dateret.

5065X079
Stolpe HSN VIII
177 år, heraf 27 splintår (bark - vinterfældning).
1522-1698 e.Kr., 1698/99 e.Kr.

5065X089
Stolpe NSØ I "1762"
77 år, kun kerneved.
Ikke dateret.

Bornholmervej 15

<p>50657019 Loftsbjælke HB III 179 år, heraf 21 splintår (fuld splint - vinterfældning). 1419-1597 e.Kr., 1597/98 e.Kr.</p> <p>50657029 Loftsbjælke HB IV 151 år, heraf 6 splintår. 1439-1589 e.Kr., ca. 1603 e.Kr.</p> <p>Vestervej 55</p> <p>50658019 Skillevægsstolpe HS XI 34 år, kun kerneved. Ikke dateret.</p> <p>50658029 Skillevægsstolpe HK XI 59 år, heraf 1 splintår. Ikke dateret.</p>	<p>5065Y019 Stolpe HSN V 53 år, kun kerneved. 1650-1702 e.Kr., efter ca. 1717 e.Kr.</p> <p>Prøver fra fem stolper er ikke undersøgt på grund af for få årringe.</p> <p>Stolpe HSN I Stolpe HSN II Stolpe HSN III Stolpe HSN IV Stolpe HSN VI</p>
--	--

[Tilbage til rapportensiden](#)

English summary:

NNU report 16, 2000

RØMØ

Thadesvej 3, Thadesvej 1, Jurrevej 18, Vestervej 55, Sønderbyvej 18, Østerhedevej 8 and Bornholmervej 15

House, Thadesvej 3

Samples from three rafters of *Quercus sp.*, oak were examined. Two were dated. One of the samples had sapwood preserved, 23 years. A fourth sample was not examined. It had to few tree-rings.

The curves from the two dated samples cross-match and are averaged to form a mean-curve of 191 years, which covers the period AD 1356-1546. The outermost preserved tree-ring was formed in AD 1546 (50655019). Allowing for missing sapwood, the trees from which the samples come is estimated to be felled c. AD 1546.

In dating the material reference curves from Denmark, Sweden and Germany were used.

Sapwood statistic: c. 20 years -5/+10

House, Thadesvej, 1

Five samples of *Quercus sp.*, oak were examined. All samples were dated. None of the samples had sapwood preserved.

The outermost tree-ring was formed in AD 1528 (50656019). Allowing for missing sapwood the felling date for the tree from which the sample comes is estimated to be *after c.* AD 1543.

Since none of the samples had sapwood preserved it is not possible to get a more precise dating and not possible to point out building phases. However when looking at the bar diagram there may be 2 possible phases. This is supported by the fact that the samples from the possible oldest phase is coming from the middle of the house, while the youngest samples come from the end of the house - which may be a later addition.

The outermost tree-ring in the "older phase" was formed in AD 1449 (50656059). Allowing for missing sapwood the felling date for the tree from which the sample comes is estimated to be *after c.* 1464.

Sapwood statistic: c. 20 years -5/+10.

House, Jurrevej 18

Two samples of *Quercus sp.*, oak were examined. All samples were dated. Both samples had sapwood preserved of which one had complete sapwood.

The outermost preserved tree-ring was formed in AD 1597 (50657019). On this sample complete wain edge was observed, which means that the tree from which the sample comes was felled in the winter AD 1597/98.

The curves from the two dated samples cross-match well and are averaged to form a mean curve of 179 years, which covers the period AD 1419-1597.

In dating the samples chronologies from Denmark, Germany, Norway and Sweden were used.

Sapwood statistic: c. 20 years -5/+10.

House, Vestervej 55

Two samples of *Quercus sp.*, oak were examined. None were dated. One sample had one sapwood year preserved.

One sample had too few years (34) and the other (50658029) showed irregular growth (areas with very narrow year-rings).

House, Sønderbyvej 18

One sample of *Pinus sp.*, pine was examined. The sample, which contained 171 year-rings, is dated. The outermost preserved tree-ring was formed in AD 1662. Sapwood is not determinable.

House, Østerhedevej 8

Eight samples of *Quercus sp.*, oak were examined. Four samples were dated. One of the samples had bark preserved.

The curves from the four dated samples cross-match and are averaged to form a mean curve of 276 years-rings, which covers the period AD 1423-1698.

The outermost tree-ring was formed in 1698 (5065X079). The sample had bark preserved. Because the bark-ring is complete formed, it is possible to determine that the tree from which the sample comes is felled in the winter season AD 1698/99.

In dating the samples chronologies from Germany were used.

Notice the high t-values obtained against chronologies from west-Germany and South-Germany. See table in the Danish part.

Sapwood statistic: c. 20 years -5/+10.

House, Bornholmervej 15

One sample of *Quercus sp.*, oak was examined. The sample, which not had sapwood preserved, was dated.

Samples from another five poles were not examined, because they contained too few tree-rings for a dendrochronological analysis.

The outermost preserved tree-ring was formed in AD 1702. Allowing for missing sapwood, the felling date of the tree from which the sample comes can be estimated at after c. AD 1717.

Sapwood statistic: c. 20 years -5/+10.

[Back to report page](#)